

Modul – Livsfaser og overgange

Georgia Sarikoudi (GRE)

1. Hvorfor undervise dette modul?

Livsforløbet er en kompleks proces af individuel og kollektiv adfærd relateret til tro, institutionaliseret praksis og symbolik. Livsforløb udgøres af mange faser og forbigående øjeblikke i løbet af livet (barndom, skolegang, voksenalderen, ægteskab, arbejdsintegration osv.) Livsfaser og overgange opleves og attesteres gennem udførelse af ritualer, social praksis af kollektiv karakter og betydning med gentagne handlinger og faste betydninger. Skoleperioden er en vigtig fase af livet for børns udvikling og sociale integration. Forskellige overgange i fysiske eller sociale domæner eksisterer sammen med liminale "tærskler" (McLauren, 1993) og konstruerede grænser mellem lokaliteter, temporalitet, identiteter og sociale strukturer (barrierer mellem det ydre miljø og skolebygningen, korridorer mellem klasselokaler, pauser mellem timer, forhold mellem venner og studerende eller studerende og undervisningspersonale). Overgangsritualer legitimerer sociale kategoriseringer, udgør sociale positioner og roller, afgrænser rum og regulerer adfærd.

Dette modul vedrører både lærere og studerende. Det demonstrerer betydningen af ritualer i skolens daglige liv og giver en forståelse af de komplekse systemer for rituelle forestillinger i skolens samfund. Gennem brug af etnografiske eksempler og aktiviteter introducerer kurset måder at reflektere over interaktion mellem lærer og elev inden for uddannelsesinstitutioner og praksis. Hvordan oplever et barn at forlade hjemmet og komme ind i skolefællesskabet? Hvad er lærerens rolle i denne overgang? Dette er nogle spørgsmål, som dette modul vil behandle.

2. Etnografisk udgangspunkt

Den eksisterende litteratur om ritual og skolegang (McLaren 1987, 1993; Bernstein et alia 1966) fokuserer på spørgsmål om opretholdelse af kontrol og orden samt transmission og udførelse af skolens regler. I henhold til McLaren's etnografi på en katolsk ungdomsskole er en skole et rigt lager af ritualer, der indleder elever i skolens samfund, instruerer dem i skolens værdier, styrker deres ønske om at lære og byder dem velkommen som medlemmer af elevernes organ.

McLaren tilbød en række ritualiserede metoder i skolelivet. Mikroritualerne er aktiviteter, der finder sted hver dag (morgenbøn, bøn før frokost). Makroritualerne er det samlede antal lektioner i en enkelt skoledag. Revitaliseringsritualerne "fungerer som en indsprøjtning af deltagernes fornyelse af engagement". Intensiveringsritualerne forener elever eller lærere eller begge i klasseværelset. Og endelig modstandsritualerne, der er en del af subkulturen af de portugisiske unge i byerne, der indvandrer, der inkluderer den bevidste eller ubevidste indsats, som eleverne gør for at undergrave skolens regler og normer. McLaren afslører, hvordan eleverne bevæger sig ind og ud af "skoletilstanden", der skifter gennem "streetcorner-staten" - et begrænset sted, imellem og imellem i henhold til Turners vilkår (1969). For McLaren er ritualer ikke kun teknikker, der forbedrer læring og binder skolens samfund, men også mekanismer, "der afslører politisk håndhævelse til en status quo, der fordeler nogle til ulempe for andre" (Quantz, O'Connor og Magolda 2011: 18).

Ghaye og Pascal (1988) foreslår nogle aktiviteter (indkøb af skoleuniform og en indbydende tale fra skolelederen), der kan lette overgangen fra hjem til skole for første klassinger og deres forældre. På

samme måde analyserer Patricia Scully og Jacqueline Howell (2008) "I Love You Dinner", som et førskoleklasser holder hvert år for at fremme båndet mellem lærere, studerende og forældre. Formålet med disse ritualer er at hjælpe børn med at komme ind i deres nye samfund, dvs. skole, og skabe et bånd mellem dem, deres forældre og skolelærere.

3. Måder at forstå

Et ritual er et bestemt mønster for adfærd som har symbolsk betydning for deltagerne. Victor Turner (1969) ser ritualer som en metode til social kontrol. Turner hævdede, at overgangsritualer er antitetiske over for den eksisterende sociale struktur. Han talte om "anti-struktur", en tilstand, der eksisterer, når folk krydser tærsklen og går ind i en "liminal" situation, hvor de befinder sig i mellem to faser. I denne periode kan folk opleve et fænomen, som Turner kaldte "communitas". Som han bemærkede, da unge Ndembu-mænd [det afrikanske folk han studerede] gennemgik rituel indvielse til manddom, udviklede de en særlig kommunitær bånd, mens de blev adskilt fra de andre medlemmer af samfundet. McLaren er blevet påvirket af Turner, da han beskrev alle antistrukturer, der kan udfordre skolernes orden og regler.

Overgangsritualer. Udtrykket blev introduceret af Van Gennep (1960 [1909]). Den beskrev ceremonier, der betyder en betydelig overgang fra en social status til en anden. Denne overgang består af tre faser: adskillelse, overgang og inkorporering. I den første fase har individet forladt gruppen, han / hun tilhørte; i tredje fase genoptager han / hun samfundet efter at have afsluttet ritualet. Mellemstadiet er den begrænsede periode, hvor folk har forladt den ene stat, men endnu ikke er kommet ind i eller deltager i den næste.

Krop, udførelsesform (Turner). Kroppen spiller en afgørende rolle under ritualet. Det oplever alle ændringer og stadier af overgangen. Liggende i en uddannelsesmæssig sammenhæng er udførelsesform en måde at konceptualisere personlighed på. Det behandler måderne på det legemliggjorte selv udføres i sociale interaktioner, diskursiv praksis, magtkamp, diskriminerende adfærd og identifikations- og kategoriseringsprocesser. Neill og Caswell (1993) har argumenteret for, at lærere bør trænes i at genkende og fortolke kropssprogbeskeder (gestus, ansigtsudtryk, stemmetone) fra elever.

Vi kan forestille os at skolen repræsenterer separationsfasen i overgangsritualet, hvor børn forlader deres hjem og familier og går ind i en ny verden, skoleverdenen. Her lærer børn at lytte til ikke-pårørende, fremmede voksne, respektere og overholde skolens regler. Den daglige praksis og aktiviteter i klasseværelset afspejler en organisationsrutine, der inkorporerer og transmitterer klassens kultur.

Tilgange til livsforløb er nyttige til diskussion og forståelse:

- Betydningen af daglige ritualer i klasselokalet. De er ikke kun påmindelser om den passende adfærd i klassens regler; de hjælper eleverne med at centrere deres tænkning og læring.
- Lærere bør prøve ikke at bruge for mange ritualer i løbet af kurset. Der er en mulighed for, at eleverne keder sig og ikke adlyder læreren.

4. Foreslåede øvelser

Modulet opdeles i to dele. I denne foreslåede version er den designet til at vare i 8 timer. I den første del, der varer i 3 timer, bliver deltagerne fortrolige med centrale antropologiske begreber (ritual, overgangsritual, udførelsesform) og etnografiske eksempler om ritualer og ritualiseret adfærd i skolemiljøer. Den anden del opdeles i to sektioner på henholdsvis 3 og 2 timer. I den første del vil deltagerne blive bedt om at reflektere over de slags ritualer og ritualiseret adfærd, de har observeret eller oplevet i skolelivet. Er der ligheder eller forskelle mellem de etnografiske eksempler, de læser,

og deres oplevelser? Har de genkendt de tre faser i van Geeneps overgangsritualer? Derefter bliver de bedt om at diskutere eksempler på sådan adfærd, de har bemærket, og på de måder, de har eller kunne have reageret på. Har de bemærket nogen form for communitasbinding mellem studerende? Opfører de sig (lærerne) på en ritualiseret måde under lektionen? Hvordan disse ritualer hjælper eleverne med at klare deres daglige liv i skolen / i klassen? I løbet af den sidste fase kan de diskutere og foreslå nogle ritualiserede rutiner, der kan følge i løbet af deres klasser.

Her kan vi give nogle eksempler på ritualiserede daglige rutiner, som læreren måske har bemærket. Lærere kan deltage i, hvordan børn behandler døren som en tærskel, der adskiller klasselokalet fra de andre skolelokaler. Er der nogen mønstre? Opfører alle børn sig på samme måde, når de går ind i klassen? Er der nogen børn, der går ind og ud over tærsklen? Er der nogen ritualiseret aktivitet / bevægelse, der udtrykker, at døren er grænseområdet for klasselokalet, og nogen har brug for tilladelse til adgang? Er der elementer af communitas inde i klasseværelset eller udenfor, i korridoren, i haven? Hvordan udtrykkes det? Er der andre ritualiserede ankomstaktiviteter (eleverne siger god morgen til læreren, mens han går ind i døren),

En anden ritualiseret adfærd kan være hver gang en ny elev kommer til klasseværelset. Er der en bestemt hilsen, gestus eller tale, som børn siger eller gør til den nye klassekammerat? Designet af et mønster af procedurer, der ville formidle det indbydende budskab, kunne være nyttigt.

5. Læringsmål

- Deltagerne er fortrolige med grundlæggende antropologiske begreber om livsfaser overgange
- Deltagerne forstår samspillet mellem ritualer og samfund og den rolle, de spiller i skolen
- Deltagerne reflekterer over den ritualiserede adfærd, der finder sted i deres klasser og deres egen rolle i disse ritualer

6. Litteratur

- Bernstein, B., Elvin, H., & Peters, R. (1966). "Ritual in education". *Philosophical Transactions of the Royal Society of London*, 251(772): 429-436.
- Ghaye, A., & Pascal, C. (1988). "Four-year-old children in reception classrooms: Participant perceptions and practice". *Educational Studies*, 14. 187-20
- McLaren, P. (1987). The anthropological roots of pedagogy: the teacher as liminal servant. *Anthropology and Humanism Quarterly*, 12 (3&4). 75-85.
- McLaren, P. (1993). *Schooling as a Ritual Performance*, London: Routledge & Kegan Paul.
- Mullis, F. & Fincher S. (1996). "Using Rituals to Define the School Community" *Elementary School Guidance & Counseling* 30 (4): 243- 251.
- Neil, S., & Caswell, C. (1993). *Body Language for Competent Teachers*. London & New York: Routledge.
- Quantz A., O' Connor T., and Magolda P. (2011). *Rituals and Student Identity in Education*. New York: Palgrave.
- Scully, P., & Howell, J. (2008). "Using rituals and traditions to create classroom community for children, teachers, and parents". *Early Childhood Education Journal*, 36: 61-66.
- Turner, V., (1995) [1969] *The Ritual Process: Structure and Anti - Structure*, New York: Aldine De Gruyter, 1995.
- Van Gennep, A. 1960 [1909]. *The rites of passage*, Chicago: University of Chicago Press.

Videre læsning

Burnett, J. H. (1976). "Ceremony, rites, and economy in the student system of an American high school." In J. I. Roberts & S. K. Akinsaya (eds.), *Educational patterns and cultural configurations: The anthropology of education*. New York: McKay, pp. 313–323.

Entwisle, D.R., Alexander, K.L., Olson, L.S. (2003): "The First-Grade Transition in Life Course Perspective". In Mortimer J.T., Shanahan M.J. (eds) *Handbook of the Life Course*. Handbooks of Sociology and Social Research. Springer: Boston, 229-250

Göhlich, M. & Wagner-Willi, M. (2001): "School as a ritual institution". *Pedagogy Culture and Society*, 9 (2): 237- 248.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.